ואחת לשכת בית המוקד. פר"ח דשני בית המוקד היו ליטול מהם אם לצורך המזבח שמצוה להביא מן ההדיוט שאינם היו שאם יבבה האחד יציאו מן השני ואף על גב דאכתי הוא מערבה לקיום האש לקמן בס"פ טרף בקלפי (דף מה.) שמא שלשתן היו צריכות לקיום האש שאם יבבה האש משני בתי המוקד יקחו מן המערבה העשויה לכך וכפירושו משמע בפ"ק דשבת (דף כ.) ומאחיזין האור במדורת בית המוקד מאי טעמא בכל מושבותיכם אי אתה מביאין אבל אתה מביאין במדורת בית המוקד משמע דלפי שהוא צורך המזבח יכול להביאו בשבת ורש"י פירש לפי שהכהנים הולכים יחפים דבעינן שלא יהא דבר חוצץ בינו לרגלה כדאיתא בפ"ב דזבחים (דף כד.) היו שני בתי המוקד ואש של מערבה לקיום האש ולריך לומר לפירושו דהתירו להביאו האש במדורת בית המוקד אע"ג דלא הוה צורך מזבח כיון דבעזרה הוא לא קריבן ביה בכל מושבותיכם:

ט) **אמר** להם הממונה. הכא ולקמן ברים פ"ג (דף כח.) אמר להם הממונה לאו ולאו אם הגיע זמן שחיטה פירש רש"י הסגן ולית דבירושלמי חשיב ה' דבריס שהסגן משמש אישי כ"ג הגבה ימינך לקמן בפרק טרף בקלפי (דף לט.) הסגן בימינו ולאש בית אב בשמאלו בפ' כ"ג (סנהדרין דף יט.) והניף הסגן בסודרין דסוף מסכת תמיד (דף לג:) והסגן בימינו והעלהו בהיא פירקא נמי לא היה כה"ג מתמנה עד שנעשה סגן ולא קא חשיב להא בהדייהו אלמא ממונה לאו סגן הוא[ט]:

ניתיב דרומית מזרחית. דומיא דחטאת דכשעלה בכבש בא לו לקרן דרומית מזרחית תחלה [ט] ולא הוה מצי לשנויי כיון דעולה אגופיה דמזבח דכתיב [1]וכעצם השמים לטהר מאי שנא דיהיב עולה ברישא והדר יהיב דחטאת ניתיב ברישא דחטאת והדר ניתיב דעולה כיון דעולה היא היא קדמה ברישא ומאי שנא דיהיב מזרחית צפונית ומערבית דרומית ניתיב דרומית מזרחית [א] והדר צפונית מערבית אמרי [א]עולה טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא הוה ליה יסוד מאי שנא דיהיב ברישא מזרחית צפונית והדר מערבית דרומית ניתיב ברישא מערבית דרומית והדר מזרחית צפונית כיון [ב]דאמר מר כל [ב]פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח ברישא בההוא פגע וממאי דבעולה הוא דקאמר רחמנא עביד בה מעשה חטאת ודילמא בחטאת הוא דקאמר רחמנא עביד בה מעשה עולה לא ס"ד דכתיב [2]על עולת התמיד יעשה ונסכו מאי קאמר רחמנא מידי דחטאת שדי אעולה תנן התם [ג]אמר להם הממונה צאו והביאו טלה מלשכת בית הטלאים והלא לשכת הטלאים הית' במקצוע צפונית מערבית וארבע לשכות היו שם אחת לשכת הטלאים ואחת לשכת החותמות ואחת לשכת בית המוקד ואחת לשכה שעושין בה לחם הפנים ורמינהו [ג]ארבע לשכות היו לבית המוקד כקטוניות הפתוחות לטרקלין שתים בקודש ושתים בחול וראשי פספסין מבדילין בין קודש לחול ומה היו משמשות מערבית דרומית היא היתה לשכת [ד] טלי קרבן דרומית

אגופיה דמזבח. על גגו. ומאי לשון טהרו על שם שמטהר ומפנה הקטורת שנשרף עליו בבקר וחותיהו אילך ואילך ומזה על מקום הגילוי כדכתיב וכעצם השמים לטהר כמו לטהר: **עולה טעונה יסוד.** שיהא דמה ניתן במקום שיהא יסוד למטה הימנו דהכי אמרינן בזבחים (דף נא.) אל יסוד מזבח העולה לזבחים של עולה יהא יסוד למטה הימנו: **קרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד.** כדאמרינן במסכת מדות (פ"ג משנה ו) היסוד היה מהלך על פני כל הצפון ועל פני כל המערב אוכל במזרח אמה אחת כשהצפון כלה למזרח ובדרום אמה אחת כשהמערב כלה לדרום אלמא לא היה יסוד למזרחית דרומית ואמרינן בזבחים (דף נא.) לפי שלא היתה אמה היסוד של כל המזרח ושל כל דרום בחלקו של בנימין כדמתרגמינן באחסנתיה יתבני [ד] מדבחא (בראשית מט) לפיכך לא היה יסוד לה: **כיון דאמר מר כו'.** ממתניתין דרמי בר יחזקאל היא לקמן (דף נח:): **לא יהו אלא דרך ימין למזרח.** הכא לא שייך למזרח אבל בזבחים שייך למיתנייה דאיירי התם בנתינת כבש המזבח לדרום וילוף לה מן ומעלותיהו פנות [ה] קדיש תן מעלותיו לדרום כדי שתהא תחילת פינותיו לקדיש כשתפנה לדרך ימין דכל פינות דרך ימין הן דתני רמי בר יחזקאל עומד על שנים עשר בקר וגו' ואגב ההיא גירסא נקט בכל דוכתי למזרח ולא שייך למימר אלא דרך ימין ותו לא: **בריש בההוא פגע.** כשעלה בכבש ופונה לימין פוגע בקרן מזרחית דרומית תחילה ושם אי אפשר ליתן משוס דאין לה יסוד ומקיף ובא עד מזרחית לפונית ונותן ואע"ג דמתן דם אינו עולה בכבש דהא על הרלפה עומד והכלי בידו וזורק למרחוק דכתיב [ו] אגופיה דמזבח דכתיב [1]וכעצם השמים לטהר מאי שנא דיהיב עולה ברישא והדר יהיב דחטאת ניתיב ברישא דחטאת והדר ניתיב דעולה כיון דעולה היא היא קדמה ברישא ומאי שנא דיהיב מזרחית צפונית ומערבית דרומית ניתיב דרומית מזרחית [א] והדר צפונית מערבית אמרי [א]עולה טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא הוה ליה יסוד מאי שנא דיהיב ברישא מזרחית צפונית והדר מערבית דרומית ניתיב ברישא מערבית דרומית והדר מזרחית צפונית כיון [ב]דאמר מר כל [ב]פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח ברישא בההוא פגע וממאי דבעולה הוא דקאמר רחמנא עביד בה מעשה חטאת ודילמא בחטאת הוא דקאמר רחמנא עביד בה מעשה עולה לא ס"ד דכתיב [2]על עולת התמיד יעשה ונסכו מאי קאמר רחמנא מידי דחטאת שדי אעולה תנן התם [ג]אמר להם הממונה צאו והביאו טלה מלשכת בית הטלאים והלא לשכת הטלאים הית' במקצוע צפונית מערבית וארבע לשכות היו שם אחת לשכת הטלאים ואחת לשכת החותמות ואחת לשכת בית המוקד ואחת לשכה שעושין בה לחם הפנים ורמינהו [ג]ארבע לשכות היו לבית המוקד כקטוניות הפתוחות לטרקלין שתים בקודש ושתים בחול וראשי פספסין מבדילין בין קודש לחול ומה היו משמשות מערבית דרומית היא היתה לשכת [ד] טלי קרבן דרומית

אפילו הכי כיון שבחטאת שניתנה בעליונה של קרן לריך לעלות בכבש דרך הדרום ופונה למזרח ה"ל בכל הדמים אע"פ שנותנן למטה מתחיל להקיף מדרך הדרום שהוא פניו של מזבח כפתח כניסת הבית ומשם פונה לימין: **דילמא בחטאת.** דרשם חודש אמר רחמנא עביד ביה מעשה עולה: **לא ס"ד דכתיב.** לחטאת על עולת: **תנן התם.** במסכת תמיד ולא שייך למיקבעיה בגמרא דיומא אלא משום דמיירי לעיל [ב] בשינוי דהאי גוונא מאן תנא סדר יומא ר"ש אית המלפה היא לא שמעינן ליה דאמר הכי אלא משום דשמעינן ליה דפליג אסדר תמיד מוקמי לסתמיה דפליגי אתמיד אליביה ואין שיטה כזאת מצויה בגמרא קבעה נמי להך גביה דמתוקמא נמי בהך שיטתא: **הממונה.** הוא הסגן: **והביאו כו'.** לתמיד: **מלשכת הטלאים.** שהיו הטלאים שם מבוקרין כדתנן (ערכין דף יג.) אין פוחתין משנה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים: **והלא.** כמו והרי היא במקום פלוני: **במקלוע לפוניה מערבית.** של בית המוקד שהיה טרקלין גדול והיו מסיקין בו מדורות גדולות להתחמם שם הכהנים שהולכים יחפים על רלפת עזרה שהיא של שיש והיו במקלעותיה לשכות פתוחות כקטוניות פתוחות לטרקלין כדקתני לקמן וארבע לשכות היו שם בד' המקלעות אחת לשכת הטלאים וכו': **לשכת החותמות.** שמניחין שם חותמות של לוקח סלתות ונסכים מן ההקדש בדמים כדתנן במסכת שקלים (פ"ה משנה ג) ד' חותמות היו במקדש והיה כתוב עליהן עגל גדי זכר חוטא והן סימני כבש ואיל ופר ושלש בהמות של מצורע כל מי שמבקש נסכים בא לו אצל הממונה על החותמות ונותן לו מעות כפי נסכים שהוא לריך ומקבל ממנו חותם של אותם נסכים ובא לו אצל הממונה על הנסכים ומראה [ו] לו החותם ומקבל ממנו נסכים וכו' כדמפרש התם: **לשכת בית המוקד.** לשכה קטנה שקרויה בית המוקד ופתוחה לבית המוקד הגדול: **שעושים בה לחם הפנים.** של בית גרמו עושין שם מעשה לחם הפנים שהיו שם: **לבית המוקד.** פתוחות לה: **שתים בקודש ושתים בחול.** של בית [ז] המוקד מקלתה בנויה בתוך עזרה מקודשת ומקלתה בחול: **וראשי פספסין.** חתיכות עלים מבדילין לסימן במקום המפסיק בין קודש לחול: **שאיקוס**

חזרקו דהא למטה מן החוט הוא נותן

כשחטת בצפון וקיבול דמה בצפון יהיב מזרחית לפונית דפגע ביה בריש שהוא סמוך לו יותר מלקרן מזרחית דרומית חדא דאדרבה כיון דכל פונות דרך ימין נמצא כי קאי בצפון ופניו למזבח ומקיף דרך ימין פגע בקרן דרומית בריש ועוד האמת משיב לו לקרן דרומית מזרחית לא היה לו יסוד: **ניתיב** ברישא מערבית דרומית. דכיון דבעיא מעשה חטאת נהי דלא מצי למיתב דרומית מזרחית כחטאת משום דעולה טעונה יסוד מ"מ ניתיב בריש מערבית דרומית שהיא קרן הסמוכה לכבש שהיה בדרום שהיה עולה בו לתת מתנות דחטאת וקרובה לו טפי ממזרחית לפונית ומשני כיון דאמר מר כל פונות כו' ואף על גב דאי שחיט על ירך המזבח לפונה פגע בריש דרך ימין לקרן מערבית דרומית מקמי קרן מזרחית לפונית ס"ל לרבי שמעון אינם המלפה כמאן דאמר דכל חצי העזרה עד הפתח הוא לפון והיה שוחט להלן מן המזבח כנגד הפתח וכי מקיף תו דרך ימין פגע מיד בקרן מזרחית לפונית שהיא קרובה לקרן מזרחית דרומית שהיא קרן שנותנין בה תחלה מתנות חטאת טפי מלקרן מערבית דרומית וניחא נמי דנקט דרך ימין למזרח: דרומית

פתוחות לטרקלין כדקתני לקמן וארבע לשכות היו שם בד' המקלעות אחת לשכת הטלאים וכו': **לשכת החותמות.** שמניחין שם חותמות של לוקח סלתות ונסכים מן ההקדש בדמים כדתנן במסכת שקלים (פ"ה משנה ג) ד' חותמות היו במקדש והיה כתוב עליהן עגל גדי זכר חוטא והן סימני כבש ואיל ופר ושלש בהמות של מצורע כל מי שמבקש נסכים בא לו אצל הממונה על החותמות ונותן לו מעות כפי נסכים שהוא לריך ומקבל ממנו חותם של אותם נסכים ובא לו אצל הממונה על הנסכים ומראה [ו] לו החותם ומקבל ממנו נסכים וכו' כדמפרש התם: **לשכת בית המוקד.** לשכה קטנה שקרויה בית המוקד ופתוחה לבית המוקד הגדול: **שעושים בה לחם הפנים.** של בית גרמו עושין שם מעשה לחם הפנים שהיו שם: **לבית המוקד.** פתוחות לה: **שתים בקודש ושתים בחול.** של בית [ז] המוקד מקלתה בנויה בתוך עזרה מקודשת ומקלתה בחול: **וראשי פספסין.** חתיכות עלים מבדילין לסימן במקום המפסיק בין קודש לחול: **שאיקוס**

הפנימי למעלה ובחילון למטה, משמע שכל זה היה בספר רבינו חננאל אבל אינו בספריס שלנו, ובזבחים פרק בית שמאי בריש [נא, ב] איתא להך גירסא.

המונה. פי' בקונטרס סגן. והקשה רבינו אלחנן דהא בירושלמי [יומא פ"ג ה"ח] מפרש דממשה דבריס סגן משמש ולא חשיב הך דהכא וכן אמר להן הממונה דפ"ג, והכי נמי דתמיד. וראיה לרבינו שמונה על זה היה, כי מקמתא היו שם הרבה ממונים. **צאו והביאו טלה** גרסינן. וי"ג לי. **בית המוקד.** פי' בקונטרס שהיה בו אש להתחמם לכהנים שהיו הולכים יחיפים על הרלפה.

ו) עי' בתוס' ישנים כאן דכ' דרבינו גרים לה הכא אבל בספרים שלנו אינו רק בזבחים דף לח ע"ב נמצא להך גירסא.

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פ"ה מהל' מעשה הקרבנות הלכה ו:

ב [מיי' פי"ד מהל' תפלה הל' יג. טוש"ע א"ח סי' קכח סעי' יז]:

ע ג מיי' פ"ה מהלכות בית הבחירה הל' י:

רבינו חננאל

ו) והאיכא שירים שהן למטה, כלומר נשפכין על היסוד. ושנינן שירים לא מעכבי, כלומר אפילו אינן נשפכין על היסוד, נשלמה העבודה, וכיון דלא מעכבי שפיכתן על היסוד ולא כלום היא. והאיכא שירים של דם הפר ושל דם השעיר הניתן בפנים דמעכבי, ומפורש בסוף פ' הוציאו לו את הכף ובזבחים שהיא שחיטת קדשים בסוף השוחט [והמעלה]. (ושנתן) [ושנינן] בחד מקום אמרינן לא מצאנו דמים חציים למטה, אבל (כנפיים) [בפנים] ובחוץ לא. ולמה מקדים ומזה אחת שהיא שתים כדין העולה ואחרי כן מזה שתים שהן שתים כמעשה חטאת, מפני שהזבח עולה לפיכך מקדים מצותו. והרי אנו מפרשים שתי הקושיות כאחת למה מזין בקרן מזרחית צפונית היה לו להזות בתחלה בקרן דרומית מזרחית משום דכד סליק בכבש ופונה דרך ימין למזרח בההוא קרן פגע ברישא. ומשני אמאי לא מדי בקרן דרומית מזרחית משום דעולה טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא הויא יסוד ואם יתחיל בקרן דרומית מזרחית צריך להשלים צפונה מערבה ולא היו הדמים נשפכין על היסוד אלא בקרן מערבית דרומית. דתנן במדות פרק ג' והיסוד היה מהלך על פני כל הצפון ועל פני המערב, ואוכל בדרום אמה אחת, ובמזרח אחת ובקרן מערבית דרומית היו שני נקבים כמין שני חוטמין דקין שהדמים ניתנין על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי כו'. וכבש המזבח היה לדרום המזבח דתנן היה לדרומו של מזבח [ל"ב] אמה על רחב י"ו אמה, וכשעולה מן הכבש למזבח ופונה דרך ימינו למזרח ברישא פגע בקרן דרומית מזרחית, לא יכול להזות בו דהא לית ליה יסוד כדאמרינן, וכיון דעבר ליה כי פגע ברישא בקרן מזרחית צפונית פגע ואין מעבירין על המצות הילכך מזה עליו כו'. **תנן התם** בתמיד פ"ג אמר להן צאו והביאו טלה מלישכת הטלאים. והרי לשכת הטלאים היתה במקצוע צפונית מערבית וד' לשכות היו שם. אחת לשכת הטלאים ואחת לשכת החותמות, כדתנן ד' חותמות היו במקדש. ואחת לשכת המוקד, ובית המוקד זה היה כיפה ולמה נקרא בית המוקד שלא היתה אש כבה בו לעולם, ומשם היו נוטלין האש, ואחת לשכת עושין [בה] לחם הפנים. ורמינן עלה הא דתנן במדות פרק ראשון ארבע לישכות היו בבית המוקד כו', ומה היו משמשות מערבית דרומית היא היתה לשכת טלה קרבן

מסורת הש"ס

ו) [לקמן יז: מה. נח: סוטה טו:] זבחים סב:, **ב)** תמיד ל. [פ"ג משנה ג], **ג)** מדות פ"ג מ"ו, **ד)** לפנינו מקדש עיין תוי"ט בזבחים פ"ה מ"ד ד"ה שתי מתנות, **ה)** [יחזקאל מג], **ו)** [ויקרא ו], **ז)** [ל"ל ותמן], **ח)** [שבת רס"ש], **ט)** ד"ה אמר שיין קודש ד"ה ואתמה ומיהס שייכים אמר ד"ה ימיני ברישא, **י)** [וע"ע תוס' מנחות ק. ד"ה אמר ותוס' סוטה מב. ד"ה פגון],

---

תורה אור השלם

1. וַיַּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר:
שמות כד י

2. וְשֵׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת לַיְיָ עַל עֹלַת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ:
במדבר כח טו

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ניתיב דרומית כו' ולא ה"מ לשנויי. עיין תשוב' מהרש"ם ח"ג סימן ט:

הגהות הב"ח

(א) גמרא טלאי קרבן: **(ב)** רש"י ד"ה תנן התם וכו' דמיירי לעיל בשיטה כהאי גוונא כו' מוקמי' לסתמיין דסדר יומא דפליגי אתמיד:

הגהות הגר"א

[א] גמ' והכל. רשוש קו עליו למתקו:

מוסף רש"י

אגופיה דמזבח. על גיגו גגו של מזבח, שהיה מטהרו תחלה מדשן שעליו ומגלה את גגו, ועל שמטהרהו ומייפהו קרי ליה טהרו כדכתיב וטהרו (זבחים לח: ובצ"ק הגיה: כדכתיב לטוהר).

תוס' ישנים

תנן בפרק הוציאו [נח, ב] אחר שהזה למעלה (בקטורת) [בקרנות] מזבח הזהב חוזר ומזה על טהרו של מזבח ז' פעמים כו', אלמא מדם ג' נותן למעלה בקרנות המזבח ולמטה בחיצו. ועוד גרס בפר"ח והאיכא שירים שהן למטה אחר שהזה על הקרנות ושנינן שירים לא מעכבי, ותנן מיירין במלתא דמעכבא בדם דהייטו עיקר כפרה, והאיכא שירים של דם הפר ושל דם השעיר הניתן בפנים דמעכבי, ומפורש בסוף פרק הוציאו לו [נא, ב] בזבחים בהזאתו ומעלה [קיא, א] אלמא יש ממנו בקרנות המזבח ולמטה, ושנינן בחד מקום אמרינן אבל זה היה במזבח

מסורת הש"ס

ו) עי' בתוס' ישנים כאן דכ' דרבינו גרים לה הכא אבל בספרים שלנו אינו רק בזבחים דף לח ע"ב נמצא להך גירסא.

והא דאמרינן בפ"ק דשבת [כ, א] אבל אתה מצטער במדורת בית המוקד מ"מ צורך עבודה קרינא ביה שפיר, ואע"פ שלא היה אלא לחמם לכהנים. וגם היה בית המוקד קטן כקיטון הפתוח לטרקלין דקתאמר בסמוך שהיה עשוי נמי לצורך כך. ור"ח פירש שהיה אש בבית המוקד לקיום האש, ואע"ג דאמרינן לקמן בפרק טרף בקלפי [מה, א] שהיו עושין מערכה לקיום האש, מכל מקום צריכין היו שתי בתי מוקד אלו לקיום האש. וקשה קצת שלא מצינו בשום מקום שהיו לקיום האש. ורבינהי בו'. מלשכת טלה קרבן ומלאתם הפנים קא פריך דהנהו מצי לבסוף שמעתין, אבל מאיזה אתי להו שפיר אם היו משמשות שני דברים. מבדילין בין **עזרת ישראל לעזרת כהנים.** שהיא היתה מקודשת יותר, דתנן במסכת כלים [פ"א מ"ח] עזרת כהנים מקודשת ממנה שאין זר נכנס שם אלא שחיטה ותנופה כו'.

ולקמן פרק אמר להם הממונה [לו, א] פלוגתא אם יכול לשמוע קרבנות שנשחיטתן בצפון בעזרת (ישראל) [כהנים]. ומיהו ההוא דמסכת כלים אתיא אפילו למאן דאמר, שהרי פעמים שהיתה עזרת ישראל מלאה שוחטין ונכנסין שם.